

Az újvidéki Tartományi Képviselőház március 29-én fogadta el a Vajdaság alkotmányos hatáskörének és autonómiájának megvalósulására és a tartomány jövőbeni alkotmányos berendezésére vonatkozó platformot. A dokumentumot 86 képviselő támogatta, a Kostunica által vezetett Szerbiai Demokrata Párt tíz képviselője ellene szavazott, ketten tartózkodtak. A Tartományi Végrehajtó Tanács (helyi kormány) által javasolt dokumentum a szerbiai alkotmányban foglalt megoldásokon alapul, tehát teljes mértékben tiszteletben tartja az alkotmányosságot és a törvényességet. A legtöbb képviselő ugyanakkor egyetértett abban, hogy feltétlenül szükséges megalkotni az új szerbiai alkotmányt, mert a tartomány csak így módon szerezheti vissza a valós autonómiát. Djordje Djukics, a tartományi kormány elnöke (Djindjics Demokrata Pártjának tagja) a vita során elmondta, hogy a platform a politikai realitást tükrözi, és a hatalom decentralizációjának a kezdetét jelenti. Korbacz Tamás kisebbségi és közigazgatási titkár (tartományi miniszter) a budapesti Teleki László Intézetben tartott előadásában idézte a Tartományi Végrehajtó Tanács által megrendelt friss közvéleménykutatás eredményeit. Eszerint a 2 millió lakosú tartomány polgárainak 12 százaléka a teljes függetlenség, 60 százaléka a Jugoszlávián belüli, lényegében szövetségi állami szintű autonómia híve, míg 10 százalék egyetértően unitarista nézeteket vall. A felmérésből kiderül, hogy a tartomány lakosságának 16 százalékát kitevő magyarok és az 1915 előtt is ott éltek leszármazottai az erős autonómia hívei. Az autonómiát ellenző 10 százalék a frissen bevándoroltak közül került ki, akik eddig főnyire Szelj Radikális Pártjára szavaztak, most pedig tömegesen iratkoznak át Kostunica pártjába. Korbacz szerint, ha a szerbiai hatalmi harcnak végül is a pragmatikus Djindjics miniszterelnök lesz a győztese, van remény Belgráddal a megegyezésre. (M. G.)

Szerb Köztársaság – Vajdaság Autonóm Tartomány Képviselőháza

Platform Vajdaság Autonóm Tartomány alkotmányos hatáskörének érvényesítéséről, a tartomány jövőbeni alkotmányos berendezésére vonatkozó elvekkel

Újvidék, 2001. március 29.

Aból a felismerésből kiindulva, hogy Szerbia és Jugoszlávia decentralizálása és regionalizálása, valamint a helyi önkormányzatok fejlesztése és erősítése a tényleges demokrácia és hazánk európai integrálódásának elengedhetetlen előfeltétele;

Méltányolva, hogy Vajdaság civilizációs, kulturális, gazdasági és művelődési öröksége folytán európai régió és Szerbia Európára nyíló „kapuja”, hogy Vajdaság autonómiatörekvései a demokratikus és decentralizált jogállam Szerbia keretében politikai, gazdasági, demokratikus és civilizációs kérdés;

Azon fűradozva, hogy Vajdaság tényleges autonómiát kapjon, amely polgárai számára lehetővé teszi, hogy önállóan szabályozzák a vajdasági viszonyokat a régió gazdasági, vallási, etnikai, civilizációs, földrajzi, kulturális és történelmi sajátosságaival összhangban, hogy Vajdaság autonómia biztosítsa a polgárok szuverenitását, emberi jogait és szabadságát, továbbá valamennyi itt élő nemzeti közösség kollektív jogait;

A dokumentum szerzői külön hangsúlyozzák, hogy az e dokumentumban foglalt kezdeményezések kizárólag az érvényes alkotmány keretében maradnak az alkotmányosság és a törvényesség elveinek maradéktalan tiszteletben tartásával, azzal a céllal, hogy a legalizmus és a demokratikus politikai eljárás elveivel összhangban Vajdaság AT Képviselőházának képviselői, majd pedig a Szerb Köztársaság illetékes szervei véleményt nyilvánítsanak Vajdaság AT Végrehajtó Tanácsának dokumentumáról, hogy ez a platform a polgároknak tett választási ígéret teljesítésének kezdete legyen, és kifejezze Vajdaság polgárai többségének az autonómia, a decentralizálás és Szerbiában a demokratikus viszonyok megteremtése iránti óhajtát, és mindezt a polgárok szociális és gazdasági körülményeinek javítása, valamint a közhatalmi intézmények rendszeres működése érdekében, hogy Vajdaság Autonóm Tartomány szervei nem oldhatják meg a polgárok felhalmozódott problémáit a fenti platformba foglalt változások nélkül.

Afentiekben ismertetett elvek alapján elfogadjuk az alábbiakat:

I. Vajdaság alkotmányos, jogi és politikai státusa 1990-től napjainkig

Annak érdekében, hogy könnyebben megérthessük a jelenlegi állapotokat, és meghatározhatjuk áthidalásuk lehetséges módját, röviden össze kell foglalni Vajdaság autonómiájának és a Szerb Köztársasággal való viszonyának tekintetében pillanatnyilag uralkodó helyzet fő jellemzőit.

Jogelméleti és politológiai szempontból szemlélve a területi autonómián általánosan és a legcsekélyebb mértékben értendő a demokratikusan megválasztott autonóm szervek és leggyakrabban az alkotmányban vagy nemzetközi szerződésben szavatolt hatáskörök, a normatív, végrehajtó és ritkábban a bírósági szervekben. A politikai területi autonómiát egyrészt meg kell különböztetni a hatalom közönséges decentralizálásától¹, másrészt a föderális berendezéstől.²

II. évfolyam, 5. szám, 2001. május

A Szerb Köztársaság 1990. évi alkotmánya 108–112. szakaszának rendelkezései értelmében az autonóm tartományok alkotmányban szavatolt hatáskörrel rendelkeznek a gazdasági, szociális és demográfiai fejlődés, valamint az egészségügy, a környezetvédelem, a gyermekekről való társadalmi gondoskodás, a szociális és betegbiztosítás, a kultúra, az oktatás, a tájékoztatás és a nemzetiségek hivatalos nyelvhasználatának normatív szabályozása és végrehajtása területén és más területeken. Ezenkívül Vajdaság AT önállóan alakítja szerveit, és szabályozza megválasztásukat, továbbá rendelkezik saját közbevetésekkel.

Jogi és normatív tekintetben ezek az alkotmányos rendelkezések alaposan megkérdőjelezhetők, mert az autonóm tartomány számára nem irányoz elő törvényhozó hatalmat (még azok a területeken sem, amelyek a tartományok az alkotmány értelmében autonóm normatív hatáskörrel vannak felruházva). A tartomány valamennyi döntésének összhangban kell lennie nemcsak az alkotmánnyal, hanem az összes köztársasági törvénnyel is. Az alkotmány nem definiálja pontosan, hogy az alkotmányos hatáskör területén melyek azok az „egyes kérdések”, amelyeket a tartományok saját aktusaikkal önállóan szabályoznak. Az alkotmányos megfogalmazásból következik, hogy a vonatkozó területeken nem minden kérdés tartozik a tartomány hatáskörébe, ebből kifolyólag tehát az említett területeket köztársasági törvénynek kellett volna szabályoznia.

Az elmúlt tíz évben azonban a tartomány hatáskörébe tartozó területeket szabályozó megfelelő köztársasági törvények a tartományok

Célből mintegy száz köztársasági törvényt kell módosítani és kiegészíteni, illetve a vonatkozó területeket szabályozó új törvények elfogadásával tekintetbe kell venni a tartomány alkotmányos hatáskörét.

Vajdaság AT legjelentősebb hatásköréi, amelyeket a köztársasági törvények módosításával kellene visszaállítani, az alábbi területeket ölelik fel:

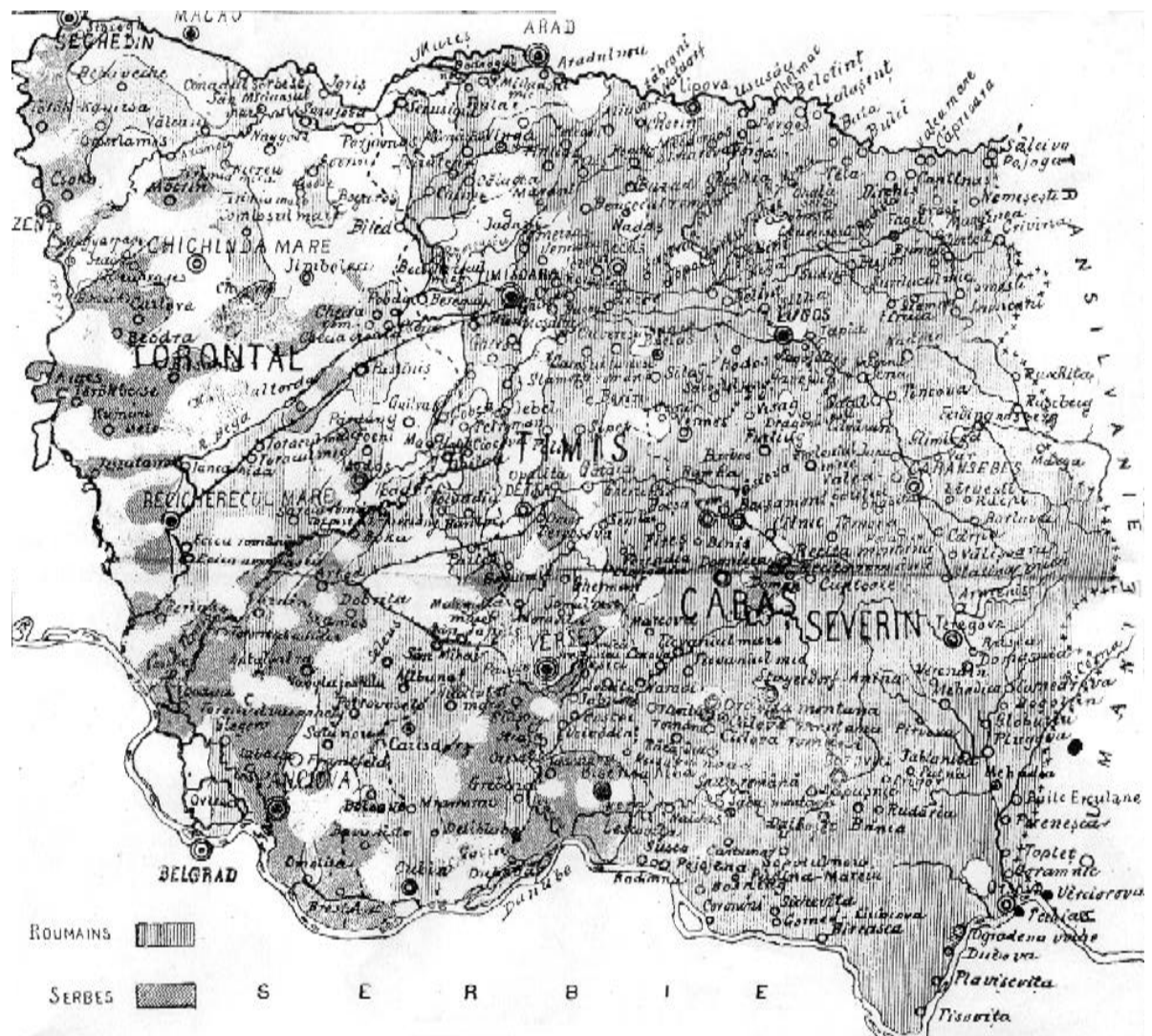
1. Igazgatás
2. Anemzetiségek nyelvének hivatalos használata
3. Vajdaság AT Képviselőháza: a nemzeti kisebbségek hivatalos nyelv- és íráshasználatával kapcsolatos egyes kérdések részletes szabályozásában való normatív hatásköre van, különös tekintettel a tartományi szervekre a törvényes lehetőségek keretében.
4. A Tartományi Titkárság: a törvény végrehajtása felett közigazgatási felügyeleti ellenőrzést végez.
5. Egészségvédelem
6. Betegbiztosítás
7. Szociális védelem
8. A gyermekekről való társadalmi gondoskodás
9. Nyugdíj- és rokkantsági biztosítás
10. Munkaviszony és foglalkoztatás
11. Oktatás

Vajdaság AT Képviselőháza: tartományi és regionális érdekű középiskolákat alapít, megállapítja az egyetemek, az iskolák és fakultások számát és területi megoszlását, a középiskolák székhelye szerinti község véleménye alapján dönt a középiskolákba, illetve a főiskolákra és egyetemekre való beiratkozásról, kinevezi a főiskolák, fakultások és egyetemek igazgatóbizottságainak és számvizsgáló bizottságainak tagjait.

Vajdaság AT Végrehajtó Tanácsa: részletesen meghatározza az általános iskolák és középiskolák működéséhez szükséges feltételeket (hely, felszerelés és taneszközök), összeállítja a nemzeti kisebbségek nyelv folyó oktatás tanterveit és óraterveit, jóváhagyja a főiskolák és fakultások jogállásváltozását, kinevezi a főiskolák igazgatóit, és jóváhagyja a főiskolák, fakultások és egyetemek alapszabályát.

A Tartományi Titkárság: valamennyi szinten az oktatási intézmények feletti igazgatási és szakfelügyeletet végez, jóváhagyja a nemzeti kisebbségek nyelvén tanított tagozatok megnyitását abban az esetben, ha a beiratott tanulók száma a törvényben meghatározott minimum (15) alatt van, megállapítja, hogy az általános és középiskolák, főiskolák és fakultások elegendő tesznek-e a munkájuk megkezdéséhez szükséges feltételeknek, meghatározza a minősítő és a felvételi vizsgák tartalmát, jóváhagyja a tankönyveket és a taneszközöket, meghatározza a tanítási napok számát

Trialon Vula Banskágról szóló 1918-as, Párizsban megjelent brosúrájának térképmelléklete

alkotmányos jogait megszegve normatíván szabályozták az egyes területeket, és ezzel mintegy semmibe vették még a Vajdaság Autonóm Tartomány létezését is. A szóban forgó alkotmányellenes gyakorlatból következik, hogy Vajdaság AT-nak saját forrásbevételei sincsenek, jöllehet azt az alkotmány előíranyozza.

II. A változások irányvétele

Vajdaság AT alkotmányos hatáskörét, valamint Vajdaság AT hosszú távú alkotmányos berendezését szakaszonként kellene megvalósítani.

Első lépésként a legrovidebb időn belül meg kell szüntetni a jelenlegi alkotmányba ütköző állapotot, és a köztársasági törvények módosítása és kiegészítése útján lehetővé kell tenni a tartomány számára normatív és végrehajtó hatáskörének ellátását.

és az iskolaszünetek tartamát, megoldja a tanárok vagy szakmunkatársak megválasztására vonatkozó határozat miatti kifogással kapcsolatos kérdéseket, honosítja a külföldön szerzett általános iskolai és középiskolai bizonyítványokat és egyetemi okleveleket, előírja az okmányok úrlapjait, valamint az általános iskolai, középiskolai és a felsőoktatási nyilvántartások vezetésének módját, biztosítja a tartomány általános és középiskoláiban a keresetekhez és más járandóságokhoz szükséges eszközöket.

Községek: a decentralizálás keretében a községek válnának az általános iskolák és a középiskolák alapítóivá, megállapítanák a beiskolázás területét, és a demokratikusan megválasztott iskolaszékek egyetértésével neveznek ki és mentenek fel a község által alapított iskoláskor előtti intézmények, általános iskolák és középiskolák igazgatóit, felügyeleti ellenőrzést végeznének az általános és középiskolákban.

